

הגל הירוק האירופי והשפעתו בזירה הבינלאומית

הקדמה

לפני כמאה שנים הִ [1] "ניו דיל" של פרנקלין רוזוולט עזרה לחלץ את כלכלת ארצות הברית מהמיתון הגדול על ידי תוכניות ממשלתיות רחבות שכללו פרויקטים ציבוריים, רפורמות, ורגולציות פיננסיות. בימינו אנו, אירופה מדברת על הִ [2] "גרין ניו דיל" שלה. עסקה כלל-אירופאית שמטרתה להילחם במשבר האקלים ולמצב את האיחוד האירופי בחזית המאבק הסביבתי על ידי התערבות ממשלתית משמעותית. הגל הירוק במגזר הפיננסי איננו דבר חדש, אבל ישנה מגמה ההולכת ומתחזקת בעשור האחרון באירופה, והזרז שלה הוא הציבור הרחב ובעיקר המשקיעים הפרטיים. ב-CNBC דיווחו השנה ש"למרות שהמהפכה הירוקה בפיננסים מסוקרת ומדוברת כבר שנים, המידע העדכני והמחקרים החדשים על הנושא מראים שהפעם היא כאן כדי להישאר" [1]. בניתוח הבא אנחנו נבין מהם הגורמים שהובילו לגל הירוק ובעקבותיו לגרין ניו דיל ולמהפכה שעומדת להתרחש באיחוד האירופי ובעולם.

ציר זמן [2] המהפכה הירוקה

▪ **2003** - הוועידה האירופית מתכנסת בסלוניקי ומסמנת שינוי כיוון באיחוד. בוועידה הוסכם להניע יוזמה לקידום האינטגרציה של התחום הסביבתי לתוך התחום של יחסי החוץ על ידי הקמת רשת בלתי [2] פורמלית שנקראת "Green Diplomacy Network". הרשת מורכבת מנציגים שמתמודדים עם בעיות סביבתיות בינלאומיות ופיתוח בר-קיימא בתוך משרדי החוץ של שרי האיחוד האירופי ובמשימות הדיפלומטיות השונות ברחבי העולם [2].

▪ **2012** - הרשת עוברת לידי ה-EUROPEAN EXTERNAL ACTION SERVICE (משרד החוץ האירופי).

▪ **2015** - אירופה מבינה שאת מלחמת האקלים לא ניתן לנצח לבד ודרוש מאמץ בינלאומי רחב. מאז 2015 האיחוד האירופי נמצא בקדמת החזית ליצירת דרך מאוחדת ואפקטיבית לממש את "אג'נדת הפיתוח בר-קיימא 2030" של האו"ם ולהניע את הסכם האקלים של פריז דרך דיפלומטיה אקלימית מתואמת. ההסכם הוא פורץ דרך מאחר והוא ההסכם האוניברסלי, החוקי, והמחייב הראשון שמשמש אבן דרך במאבק האקלימי. האיחוד טוען כי "ההסכם ישמש כחבל הצלה, והוא הסיכוי האחרון להותיר לדורות הבאים עולם יותר בריא, יותר יציב, ושווה, עם כלכלות חזקות וצדק חברתי" [3].

• **2019** - "הגרין ניו דיל" האירופי מוצגת על ידי נשיאת הוועידה האירופית החדשה אורסולה פון דר לאיין ומטרתה להוביל את יבשת אירופה להיות ניטרלית פחמן דו חמצני (אפס פליטות מזהמים) עד 2050 ולהפוך אותה למובילה בטכנולוגיה וכלכלה ירוקה.

הגל הירוק הפוליטי ☑ כיצד הפכו מפלגות שוליות למוקד כוח באיחוד האירופי

ב ☑ 2019 עיתון "הגרדיאן" הבריטי דיווח על המהפכה הירוקה השקטה שסוחפת את הפוליטיקה באירופה. ההצלחה הבלתי צפויה במערכות בחירות באיחוד האירופי הפכה את "האידיאליסטים בשוליים לממליכי המלכים הפוטנציאליים בבריסל".^[4] בניגוד לסקרים ודיווחים על עלייתו של הימין הפופוליסטי, המפלגות שזכו למספר הקולות הגדול ביותר בבריסל, ברלין, ודבלין היו המפלגות הירוקות, ששינו את מאזן הכוח ביבשת.

המפלגות הירוקות חרטו על דגלן נושאים רבים כגון צדק חברתי וזכויות אדם בלב המאבק הסביבתי, מה שהצליח למשוך קולות רבים מהשמאל. הכוח החדש הזה בא לידי ביטוי במיוחד בגרמניה, שם למפלגה הירוקה יש לגיטימציה וקשב רב בקרב מקבלי ההחלטות והציבור. החברות במפלגת ה - "Grüne" הגרמנית עלתה ב ☑ 15.6% בין השנים 2017 ☑ 2018 והחל מ-2020 המפלגה מונה 100,000 חברים (הרביעית בגודלה במדינה). המפלגה מחזיקה היום ב-67 מושבים בבונדסטאג ו-21 מתוך 96 מושבים בפרלמנט האירופי^[5].

מי שמייצגת את את האג'נדה החדשה ביבשת היא המפלגה האירופית הירוקה 'EGP'. עם 5 מתוך 27 מושבים במועצת האיחוד האירופי ו-74 מושבים מתוך 751 בפרלמנט האירופי (הרביעית בגודלה) המפלגה מחזיקה בכוח בלתי-מבוטל בקבלת ההחלטות ביבשת^[6]. הכוח הזה נובע מהעובדה שיש לירוקים קואליציה משותפת עם עוד מספר מפלגות שנקראת - "European Free Alliance". הבלוק שלהם שולט ב-10% מסך הקולות, דבר ששובר את האחיזה של המפלגות השמרניות והסוציאליסטיות שצריכות להיעזר בהן אם הן רוצות להעביר חקיקה. למרות שמפלגות המרכז\ימין באירופה עדיין מחזיקות בכוח משמעותי בהרבה מחלקי היבשת הן הרבה פחות מאוחדות פוליטית, עם שלל נושאים שעומדים בניהן, כמו היחס לפוטין ולרוסיה, זכויות להט"ב, וההתמודדות עם מבקשי המקלט ביבשת. המפלגות הירוקות לעומתן מציגות חזית אחידה וממושמעת שמחזיקה זכות הצבעה גדולה, גם לאחר הברקזיט. עם זאת, יש לציין שתופעת הירוקים חזקה מאוד במערב אירופה, במיוחד בגרמניה, אירלנד, וצרפת, אך היא כמעט ואינה קיימת במזרח ומרכז אירופה כפי שניתן לראות במפה בעמוד הבא.

כדי להבין בכלליות מה רוצה המפלגה הירוקה יש לבחון את הצעות החוק וקווי היסוד שלה ולראות כיצד הן עלולות להשפיע על מדיניות החוץ וקבלת ההחלטות בעתיד. המפלגה רואה את האג'נדה הירוקה כתפיסת עולם הוליסטית וכמערכת ערכים שלמה הקשורה לכל היבט של ניהול

האיחוד. להלן כמה דוגמאות:

ביטחון ויחסי חוץ

המפלגה דורשת גינוי כולל של הממשלה הרוסית בעקבות הפעולות שלה באוקראינה, והיא סבורה שהמאבק המזויין במזרח אוקראינה מהווה את המכשול הכי משמעותי לביטחון האירופי. לכן, היא קוראת להרחבת הסנקציות על רוסיה, ודורשת שכל תמיכה פיננסית של האיחוד תינתן אך ורק בתנאי שיחל מאבק אמיתי כנגד שחיתות ושיתוף פעולה בינלאומי. **בנוסף, המפלגה קוראת לביטול פרויקט הנורד-סטרים 2 (צינור הגז הרוסי).**

קיימות ורגולציה

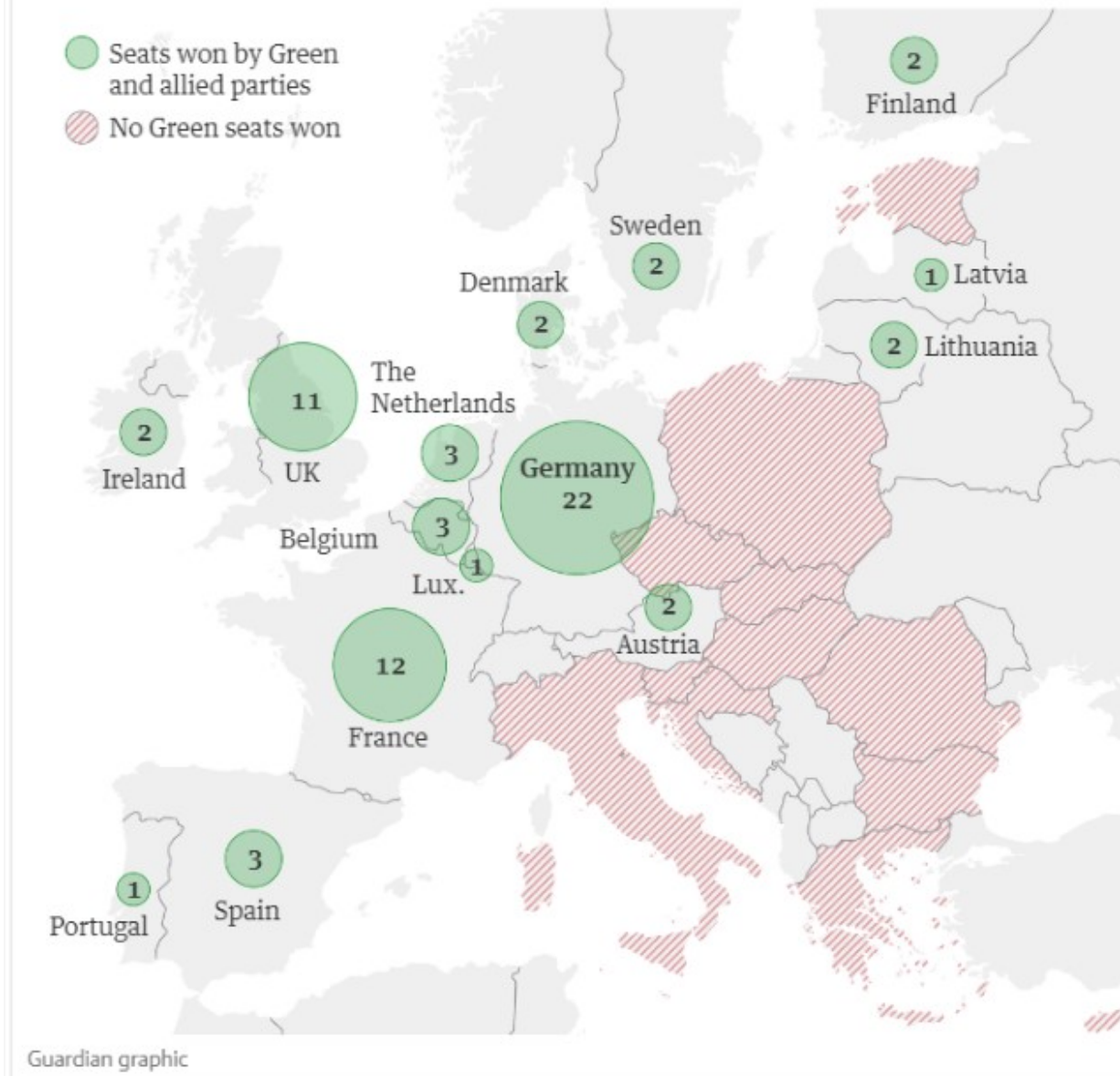
המפלגה רוצה להפוך את אירופה למובילה בתחום האנרגיה הירוקה והרגולציה. בין הפעולות המוצעות הן הפיכת הרכבות לאלטרנטיבה אמיתית למטוסים באירופה והפסקת ייצור וייבוא של קוטלי חרקים ומוצרי GMOs (אורגניזם שעבר שינוי גנטי, בעיקר תוצרת חקלאית). במפתיע, המפלגה כן מראה תמיכה בהסכמי סחר בילטרליים תוך כדי שמירה על עקרונותיה החברתיים. המפלגה דוחפת ליצירת מסגרת חוקתית וסטנדרטים גבוהים שחברות בתוך האיחוד ומחוץ לאיחוד יצטרכו לעמוד בהם תחת הסכמי האומות המאוחדות והסכמי זכויות אדם. דעתם היא שחברות צריכות לקחת אחריות על כל שרשרת האספקה של המוצרים שלהן בנוגע לזכויות אדם ופיתוח בר-קיימא.

סחר בנשק

אחת הדוגמאות המובהקות לאג'נדה של הירוקים מגיעה דווקא בנושא מאוד שנוי במחלוקת. המפלגה שמה לעצמה כעיקרון את "אי ההתערבות" הצבאית בקונפליקטים ברחבי העולם ואת יצוא ומכירת הנשק למשטרים אפלים. גרמניה, צרפת, ספרד, ואיטליה הן יצרניות נשק מובילות באירופה, נשק שחלקו מגיע למזרח התיכון. בעקבות המלחמה בתימן, כמה מדינות כגון פינלנד וגרמניה החליטו להפסיק או להגביל את ייצוא הנשק שלהן לאיחוד האמירויות ולערב הסעודית, שינוי שיכול ליצור בעיות כלכליות וביטחוניות למדינות הנ"ל^[7]. כרגע, אילו רק הצעות ואין וודאות לכך שהן אכן יצאו לפועל. נצטרך להמשיך ולעקוב אחר ההשפעה ההולכת וגוברת של הגל הירוק באירופה כדי להבין לאן הולך האיחוד בנושא.

להלן המפה הפוליטית של הבחירות האחרונות לפרלמנט האירופי (מקור: הגרדיאן הבריטי)

Germany leads the emergent bloc, claiming 22 of the 69 seats won by Green and European Free Alliance parties

נושאים מרכזיים ⁸ הגרין ניו דיל

בעיית האקלים כבר לא נוגעת אך ורק לסביבת המחיה שלנו. בעיית האקלים היא חלק ממערכת מורכבת של פוליטיקה גלובלית, כלכלה פיננסית בינלאומית, ושווקים חוצי עולם, והאירופאים מבינים זאת היטב^[8]. אדם טו, היסטוריון כלכלי ומרצה באוניברסיטת קולומביה טוען "שהגרין ניו דיל האירופי מזיז את השאלה מקרחונים ודובי קוטב אל הכלכלה הפוליטית העולמית". בדומה להצעות קלינטון ובוש לפתירת הסכסוך הישראלי-פלסטיני, גם הגרין ניו דיל היא מאוד שאפתנית, כתובה כקווים מנחים בסגנון מעורפל, והיישום שלה הדרגתי ודינמי. בפסקאות הבאות נתאר את התוכנית במילותיו של האיחוד עצמו, הנושאים בה היא תעסוק, והיעדים שלה.

המסמך עצמו הוא התייעוד של ההסכם באיחוד האירופי והוא מכיל 24 עמודים שמחולקים ל 4

פרקים:

1. הקדמה [9] הפיכת אתגר דחוף להזדמנות ייחודית
2. טרנספורמציה של כלכלת האיחוד לעבר עתיד בר-קיימא
3. האיחוד האירופי כמנהיג עולמי
4. "האיחוד של האיחוד" [9] הארגון חייב לאחד את כל המדינות החברות לצורך ברית אקלימית אירופאית

ארבעת המטרות העיקריות של העסקה הן [9]:

1. הפיכת אירופה לנייטרלית מבחינה אקלימית עד 2050 (0 פליטות מזהמים)
2. הגנה על חיי אדם, בעלי חיים וצמחייה על ידי הפחתת זיהום אוויר
3. עזרה לחברות מסחריות להפוך למובילות עולמיות במוצרים וטכנולוגיות ירוקות
4. יישום התהליך בצורה צודקת, שוויונית וכוללנית

אלו הן המטרות המוצהרות הרשמיות של התוכנית. אותנו ב"משחק הגדול" מעניין לקרוא בין השורות, למצוא את הרעיונות המרכזיים של התוכנית ולהבין אותם לעומק. ישנם כמה ראשי פרקים ורעיונות קריטיים מתוך המסמך. לשם הנוחות חילקנו את הרעיונות הללו לקטגוריות הבאות:

- אסטרטגיה ויחסי חוץ
- אנרגיה ומשאבי טבע
- פיננסים וכלכלה

*את העסקה המלאה ניתן למצוא בהערות [10] [11]:

אסטרטגיה ומדיניות חוץ

חזון

בחלק זה נדבר על ראיית המאקרו האסטרטגית של האיחוד. החלקים הספציפיים שחשובים יזכו להרחבה וניתוח בהמשך.

כאשר קוראים את הגרין דיל ניתן לראות בבירור את טביעת האצבע של נשיאת האיחוד, אורסולה פון דר לאיין. במסמך שכתבה לפני כניסתה לתפקיד שנקרא "האג'נדה שלי לאירופה" ניתן למצוא את העסקה הירוקה בראש הרשימה של האסטרטגיה האירופית החדשה. [12] הנושא האסטרטגי מתואר על ידי האירופאים כהפיכת "אתגר האקלים הדחוף להזדמנות ייחודית". [13] הוועידה האירופית מתחייבת לטפל בבעיית שינוי האקלים וההתחממות הגלובלית

באמצעות העסקה הירוקה. הם מכנים את העסקה כ"אסטרטגיית צמיחה" שמטרתה להפוך את האיחוד האירופי לחברה הוגנת ומשגשגת, מה שיושג על ידי כלכלה יעילה, תחרותית, ומודרנית, עם אפס פליטות מזהמים עד 2050 שהצמיחה הכלכלית שלה מנותקת משימוש כבד במשאבים.

העסקה תגן, תשמר, ותקדם את ההון הטבעי של האיחוד ובנוסף תגן על שלמותם של האזרחים מפני נזקים סביבתיים. האירופאים שמו דגש על אופי העסקה שעליה להיות צודקת וכוללנית ולדאוג לאזורים, אנשים, ותעשיות שיפגעו בצורה הקשה ביותר מהמעבר האנרגטי. בזכות העובדה שהוא כבר מוביל עולמי במדיניות סביבתית, אקלימית, ובהגנה על צרכנים וזכויות עובדים, האיחוד רואה את האתגר הירוק כאתגר שהוא בר-השגה. כדי לעמוד ביעדים יש צורך בהשקעה ציבורית מאוד נרחבת ומאמץ לנתב השקעות פרטיות לצורך פעולות סביבתיות ואקלימיות. השינוי הנדרש והשאיפות הגדולות המפורטות בעסקה אינן יכולות להתממש רק על ידי פעולות של האיחוד בלבד, על כן יש להשתמש בכל כלי ההשפעה, המומחיות, והמשאבים הכלכליים כדי לרתום את שכנותיה ושותפותיה של האיחוד. האיחוד יחתור לבניית בריתות עם מדינות בעלות חזון דומה תוך כדי ההבנה שתעשיות וחברות אירופאיות צריכות להישאר תחרותיות למרות המעבר.

דיפלומטיה ירוקה

האיחוד ישתמש ב"גרין דיל דיפלומטי" כדי לשכנע ולתמוך באחרים לטובת פיתוח בר-קיימא. אירופה רואה את עצמה כמנהיגה עולמית ולכן עליה להוות דוגמא אמינה לשינוי המתבקש ולחתור לדיפלומטיה, מדיניות סחר, תמיכה בפיתוח בר-קיימא ומדיניות חוץ שתתרום למאמץ. האיחוד ישתמש בכל הערוצים הדיפלומטיים הנדרשים כגון הג'7, ג'20, האו"ם, וארגון הסחר הבינלאומי כדי לנווט את השינוי והמעבר הירוק בקרב מדינות אחרות. בלב המאמץ תהיה עסקת האקלים של פריז שתשמש כמסגרת מולטיטטרלית להילחם בשינוי האקלים. במקביל, האיחוד יגביר קצב בהסכמים ופעולות בילטרליות בקרב מדינות הג'20, שאחראיות על 80% מפליטת המזהמים בעולם. יש צורך במאמץ מותאם אישית לאזורים גיאוגרפיים שונים ולכן האיחוד יעבוד עם שותפים בינלאומיים כדי להקים "שוק פחמן" גלובלי (פירוט בהמשך) שיצור תמריצים כלכליים לפעילות אקלימית.

החלק האסטרטגי במסמך מדבר על הצורך בחיזוק היחסים ושיתוף הפעולה עם כמה שחקניות חשובות, אחת מהן היא סין היצרנית שמוזכרת ראשונה בהקשר של חיזוק השותפות של שתי המעצמות בנושאים סביבתיים. המסמך גם מפרט את החזון של אירופה ביבשת אפריקה ואת התוכנית של אירופה ליבשת שנקראת "Natur Africa" ומטרתה להילחם באובדן הגיוון הביולוגי על ידי יצירת אזורים מוגנים שיעזרו לשמר חיות בר ולהציע הזדמנויות עסקיות בסקטורים ירוקים לאוכלוסיות מקומיות. באופן כללי, האיחוד ישתמש בכלים הדיפלומטיים והכלכליים שלו להבטיח ש"בריתות ירוקות" יהוו חלק מכריע ביחסים עם יבשת אפריקה, אמריקה הלטינית, הקריביים, אסיה, והפסיפיק. האיחוד מציין שברצונו לשים סוף לסובסידיות על דלקים מאובנים תוך כדי עמידה בהתחייבויות של הג'20 והפסקת המימון המולטיטטרלי שיועד לתעשייה מזהמת

(במיוחד לבניית כורי פחם חדשים) והעברתו לצורך מימון בר-קיימא.

המסמך מכיר בעובדה שהגרין ניו דיל תעצב מחדש את הגיאופוליטיקה, הכלכלה, המסחר, ואת האינטרסים הביטחוניים הבינלאומיים. העסקה תיצור אתגרים למדינות ואוכלוסיות מסוימות והאיחוד טוען שיעשה את מה שנדרש כדי למנוע מהאתגרים הללו להתפתח לקונפליקטים, חוסר ביטחון תזונתי, העברת אוכלוסיות, והגירה כוחנית. מדיניות אקלימית תהפוך לחלק בלתי נפרד מהחשיבה והפעולות של האיחוד האירופי בנוגע לבעיות חיצוניות, כולל בהקשר של אתגרי ביטחון והגנה משותפים. **האיחוד שואף להכליל התחייבויות סביבתיות (הסכם פריז) בהסכמי סחר ודיאלוגים עתידיים כאשר המטרה העיקרית היא שהסטנדרטים הנוקשים והרגולוציה יחולו על כל הכימיקלים, חומרי גלם, מזון, ושאר המוצרים שנכנסים לשוק האירופי.** האיחוד ישתמש במומחיות הירוקה שלו כדי לעזור למדינות אחרות לעצב חוקים שאפתניים ורגולוציה דומה.

תעשיות שדורשות אנרגיה רבה כמו פלדה, כימיקלים, ובטון הם חלק בלתי נפרד מהכלכלה האירופאית ויש לתת להן גם עדיפות אסטרטגית. הדה-קרבוניזציה (הפחתת פליטת הפחמן) והמודרניזציה של התעשיות הללו הם תהליכים חיוניים. מאחר והאיחוד האירופי הוא הסינגל-מרקט הגדול בעולם, הסטנדרטים שייצור ישפיעו על כלל שרשרת האספקה העולמית. הוועידה האירופית רוצה לעצב את הסטנדרטים הסביבתיים הבינלאומיים בדמות אלו של האיחוד. המסמך מדגיש את הצורך בעבודה משותפת כדי להבטיח **ביטחון באספקת משאבים וגישה מהימנה לחומרי גלם אסטרטגיים ויש צורך בהקמת מערכת פיננסית בינלאומית שתתמוך במעבר הירוק ובצמיחה כלכלית בר** **קיימא.**

אחידות אירופאיות

האיחוד מדבר על **"ברית אירופאית" חדשה.** הוא **שם לעצמו כמטרה להתאחד ולהתאגד כ"אירופה אחת"** מול האתגרים הסביבתיים ולצאת לדרך משותפת מאחר והמעורבות של כל בעלי העניין הציבוריים והפרטיים קריטית להצלחת הגרין ניו דיל. למרות השאיפות הקולקטיביות הגדולות, העסקה תשים דגש על מעורבות, שקיפות, ושיתוף פעולה עם האזרחים הפרטיים והדאגות היומיומיות שלהם בנוגע לעבודה מכובדת והוגנת, חימום הולם, ומזון.

אנרגיה ומשאבי טבע

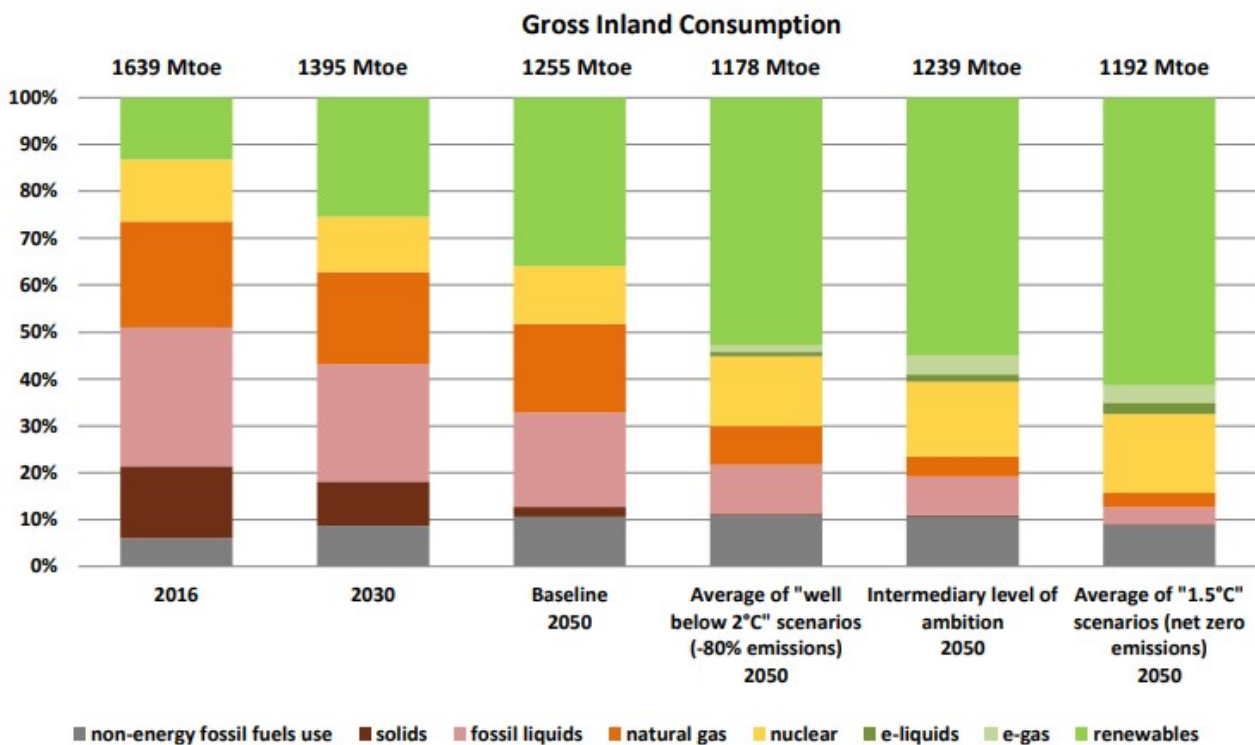
מעבר לאנרגיה מתחדשת

כדי להשיג את המטרות האקלימיות השאפתניות של האיחוד יש צורך להתחיל בדה-קרבוניזציה של המערכת האנרגטית. כיום, הייצור והשימוש של אנרגיה מהווה **75% מכל פליטות גזי החממה של האיחוד האירופי**, לכן יש לתת עדיפות ליעילות אנרגטית. סקטור הכוח והאנרגיה חייב לעבור שינוי ולהתבסס על אנרגיה מתחדשת ובו בזמן להפחית באופן הדרגתי את השימוש בפחם. עם זאת, אספקת האנרגיה של היבשת צריכה להיות מבוטחת וברת השגה לצרכנים ועסקים ביבשת. לשם כך, האיחוד רוצה להבטיח ששוק האנרגיה יעבור תהליך התייעלות הכולל **דיגיטליזציה**

ואינטגרציה מלאה.

ההיבט הכלכלי הולך יד ביד עם נושא המעבר האנרגטי. האיחוד רואה צורך בחשיבה כלכלית חדשה לגמרי. הכלכלה והתעשייה הנוכחית הן "לינאריות", משמע שהכלכלה בנויה באופן כרונולוגי של כריית משאבים [?] יצירת מוצרים [?] שימוש במוצרים [?] זריקת המוצרים והעברתם למכרות זבל. חצי מפליטת המזהמים ו-90% מאובדן הגיוון הביולוגי והמחסור במים הוא תוצאה ישירה של כריית משאבים, עיבוד חומרים, דלקים ומזון. כדי לייצר שינוי משמעותי הכלכלה עצמה צריכה להיות כלכלה "מעגלית" נטולת פליטות (שהמוצרים והחומרים בה ממוחזרים באופן מלא ואינם נזרקים לטבע). הרבה מדינות שואפות ליצור כלכלה מעגלית משלהן, אך מה שמיוחד באירופאים הוא שיש להם את הגישה והשאיפה הנכונה. כדי להשיג יש צורך בהירתמות מלאה של כל חלקי התעשייה. לאירופאים יש גיבוי ציבורי, מדיניות, וחוקים ספציפיים שיגרמו לזה לקרות. לדוגמא, הוועידה האירופית הודיעה שהם יפתחו דרישות לכך שכל הארצות באיחוד האירופי יהיו ניתנות לשימוש חוזר או למיחזור עד 2030. [14] זהו נושא קריטי מכיוון שקצב כריית המשאבים גדל פי-3 מאז שנות ה-70, והוא ממשיך לגדול.

אספקת משאבים סדירה היא גם נושא שמעסיק את האיחוד. נושא הגישה למשאבים מוזכר במסמך מאחר והוא מהווה שאלה ביטחונית ואסטרטגית לאיחוד האירופי. הנושא דורש טיפול על מנת להבטיח שהעסקה אכן תעמוד במטרות שלה. הגרף הבא מתאר כיצד האיחוד רואה את הרכב האנרגיה שישמש את היבשת עד 2050 [15], ניתן לראות שהשימוש הכולל באנרגיה הולך להצטמצם בעקבות התייעלות אבל הרכב האנרגיה הולך לעבור שינוי משמעותי ולהיות תלוי ברובו על אנרגיה מתחדשת וגרעינית.

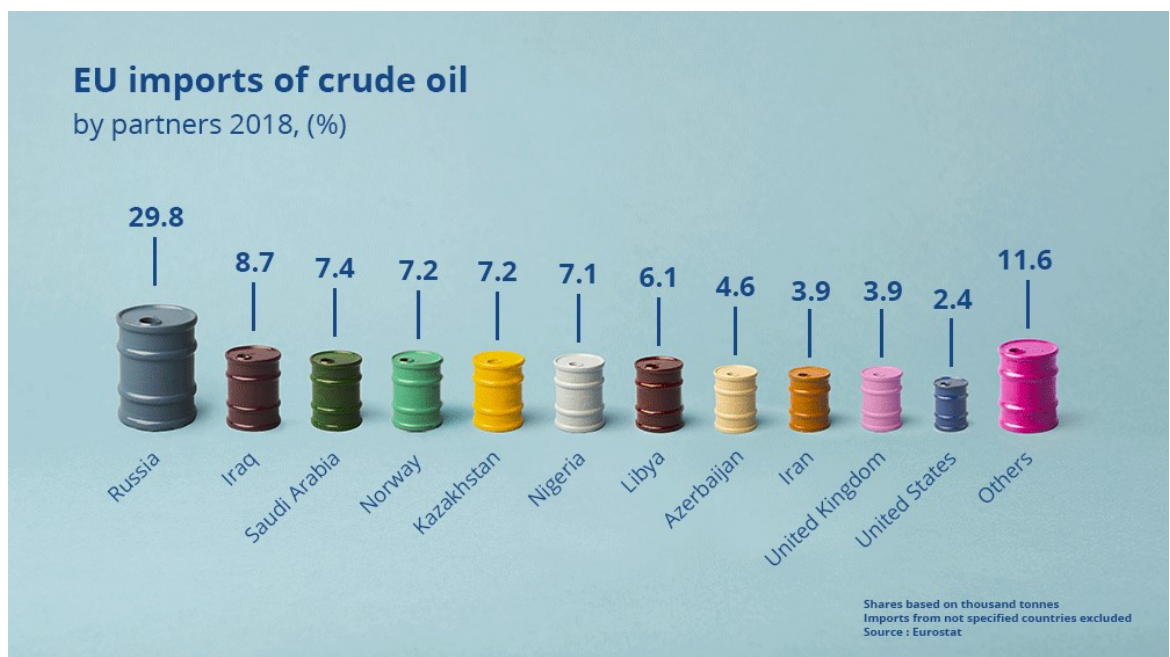
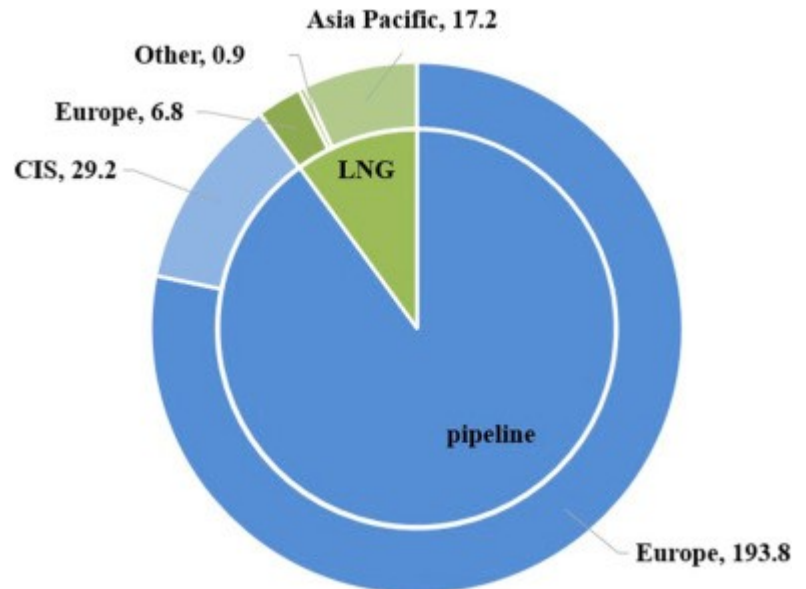
אירופה תעבור תהליך של אלקטריפיקציה (חישמול) של היבשת מה שיביא להכפלת צריכת החשמל ביבשת כאחוז מהשימוש הכולל באנרגיה. התהליך הנ"ל יפתח אופקים חדשים לחברות אירופאיות בסקטור האנרגיה הנקייה המוערך כיום באזור ה-1.3 טריליון יורו. 6 מתוך 25 חברות האנרגיה המתחדשת הגדולות בעולם הן אירופאיות והן מעסיקות באזור ה-1.5 מיליון עובדים, מה שיצור הזדמנות עסקית ייחודית ליבשת. יתרה מכך, בטופ $\approx$ 100 חברות אנרגיה מתחדשות בעולם על פי רויטרס (שדורגו על פי מתודולוגיה נרחבת שבה בחנו 20 גורמים שונים תחת 8 מימדים כגון ניהול, ביצועים פיננסיים, רגולציה, סיכון, השפעה סביבתית, וכדומה) ניתן למצוא 34 חברות אירופאיות. [16]

התלות האירופית $\approx$ דלקים מאובנים

ישנם שני היבטים קריטיים שיש לבחון תחת תחום האנרגיה, הראשון הוא התלות האנרגטית והשני הוא התלות בחומרי גלם. שניהם נחוצים כדי להניע את כלכלת האיחוד בשגרה ובמיוחד כדי לקדם את המעבר הירוק והייצור התעשייתי החדש שמגיע איתו. כדי להשיג אנרגיה וחומרי גלם אירופה מסתמכת בעיקר על מדינות מחוץ לאיחוד. על פי EUROSTAT, האיחוד מייבא היום כ-58% מכלל האנרגיה הנצרכת. [17]

התלות משתנה בין המדינות השונות אבל שתי הכלכלות הגדולות של גרמניה ואיטליה מקבלות מעל 60% מהאנרגיה שלהן ממדינות מחוץ לאיחוד וצרפת לא רחוק מאחור עם 45%. התלות משמעותית בעיקר בנפט (90%) וגז טבעי (66%). המדינות החשובות ביותר מבחינת אספקת דלקים מאובנים לאירופה הן רוסיה, אלג'יריה, עיראק, ערב הסעודית, נורבגיה ובמידה מסוימת ארה"ב, כאשר רוסיה ואלג'יריה חשופות במיוחד.

התלות של האיחוד האירופי ברוסיה בתחום הגז הוא עניין שדובר עליו רבות. עם זאת, על פי הניתוח שלנו התלות היא הדדית ברובה. על פי משרד האוצר הרוסי, יצוא מהווה 30% מהתל"ג של המדינה וייצוא של נפט וגז טבעי מהווה 67% ו-12% בהתאמה מכלל הייצוא. הכנסות מגז ונפט הגיעו לכ-108 מיליארד דולר ב-2019 (40% מסך ההכנסות של המדינה) [18]. העובדה שרוסיה מספקת 40% מהגז המיובא של אירופה, 30% מהנפט, ו-40% מהפחם מציבה אותה יותר חשופה משחקניות אחרות למעבר מדלקים מאובנים לאנרגיה ירוקה. למרות שבטווח הקצר לא צפויה ירידה דרמטית בביקוש לגז טבעי כן צפויה ירידה בשימוש בפחם ונפט. בטווח הארוך הפחתה בצריכה של אנרגיה לא מתחדשת כגון גז, נפט, ופחם עלולה לגרום נזק לכלכלות שאינן מגוונות במקורות ההכנסה שלהן כמו רוסיה. התלות בייצוא היא מעט יותר משמעותית מהצד הרוסי מאחר ואירופה היא הלקוחה הגדולה ביותר שלהם. בתרשימים הבאים ניתן לראות את הרכב יצוא הגז של רוסיה לעולם בצורתו השונות ואת הרכב יבוא הנפט של האיחוד [19]:

גם בנושא הפחם המיובא הרוסים מאוד דומיננטים. הנתונים הרשמיים של האיחוד האירופי מראים שרוסיה מובילה את הסקטור כאשר 40% מכל הפחם המיובא מגיע משם, כאשר ארה"ב וקולומביה אחריה עם 18% ו-13% מכלל הפחם המיובא. הנשיא טראמפ ניסה והצליח זמנית לייצב את תעשיית הפחם ולהוריד את קצב איבוד המשרות בתחום, עד שהגיע משבר הקורונה והפך את המגמה [20]. כיום, ארה"ב מייצאת כ-100 מיליון טון פחם בשנה כאשר בתוך האיחוד האירופי, מדינת הולנד לבדה מהווה 11% מכל יבוא הפחם מארה"ב, שווה ערך לחצי מיליארד דולר בשנה [21]. עם זאת, היעילות הנמוכה של צורת הפקת האנרגיה מפחם והזיהום הכבד שכרוך בתהליך תוביל לכך שהשימוש בפחם יקטן בצורה דרמטית, מה שכנראה יהווה נקודת חיכוך בין המעצמות.

התלות האירופית ב־ חומרי גלם ומשאבים

מבחינת חומרי גלם, האיחוד מדבר על הצורך בהבטחת אספקה שוטפת של חומרי גלם כגון

קובלט, משאבי ארץ-נדירים (Rare Earth Minerals), וגרפיט שהייצור שלהם מרוכז במספר מצומצם של **מדינות מחוץ לאירופה**. מדיניות המסחר האירופית שואפת לשחק תפקיד מכריע במסחר בר-קיימא ולספק ביטחון באספקת החומרים הללו לתוך האיחוד.

▪ קובלט [22] הוא משאב קריטי בכלכלה דלת-פחמן. לדוגמא, בכל סוללה של רכב חשמלי (מוצר קריטי בכלכלה שמנסה להפחית בפליטת מזהמים) יש בערך 20-10 ק"ג קובלט. מחיר המתכת הראה תנודתיות גבוהה בשנים האחרונות, למרות העלייה בביקוש. בין 2017-2020 המחיר ירד מאזור ה-90,000 דולר ל-30,000 דולר לטון [22]. כיום, האיחוד מייבא באזור 10,000 טון קובלט כל שנה (65% מכלל הצריכה העולמית). המתכת מגיעה בעיקר **ממדינות סוררות כגון קונגו, זמביה, והרפובליקה המרכז אפריקאית ("במשחק הגדול" דובר על המשאבים הללו והיתרונות הגיאופוליטיים של המדינה באזור שמביאים לקשרים ההדוקים של הרפובליקה עם הקרמלין [23])**. התלות ההולכת וגוברת בקובלט וצורת הכרייה הלא-הומנית (בלשון המעטה) תיצור בעיה אסטרטגית וציבורית לאיחוד שידרש לגוון את מקורות האספקה ולמצוא מנגנון מיחזור יעיל יותר למתכת.

▪ Rare Earth Metals - האיחוד האירופי מייבא 100% מכלל משאבי הארץ הנדירים שלו והוא אחראי על 52% מכלל היבוא העולמי, שרובו מגיע מסין [24]. למרות השכיחות של המשאב, הכרייה והעיבוד שלו מסובכים. השליטה הסינית בסקטור גרמה למשאב להיות מעין כלי למלחמות פוליטיות. ראינו דוגמא לכך עם העצירה הסינית של המסחר בגרפיט עם יפן ב-2011 בעקבות סכסוך טריטוריאלי בין השתיים [25]. אירופה כבר החלה בתהליך של גיוון וייעול של שרשרת האספקה, כולל הקצאת הון למחקר ופיתוח של מכרות מקומיים ומיחזור של המשאבים הללו.

▪ גרפיט [26] נחשב משאב הכרחי לתעשיית הסוללות, שתהיה קריטית בעתיד של כלכלה אירופית ירוקה. כמו הקובלט, גם הגרפיט משאב קריטי לתעשיית הרכבים החשמליים, בכל רכב כזה יש באיזור ה-70 ק"ג של גרפיט. במסגרת ברית הסוללות האירופאיות הרשויות הקציבו 3 מיליארד דולר ומצפים לגייס עוד 5 מיליארד מהשוק הפרטי כדי להשקיע בהפיכת פחמן לגרפיט בתוך האיחוד ולהפוך למובילים בתחום במקום להסתמך גם כאן על סין שמהווה 70% מכריית הגרפיט בעולם [26] [27].

האיחוד האירופי מעוניין ליצור "אלופי אקלים ומשאבים" (חברות אירופאיות מובילות) כדי לפתח את היישום המסחרי הראשון של טכנולוגיות פורצות דרך בתעשיות מפתח עד 2030 עם עדיפות לחנקן נקי, תאי דלק, אחסון אנרגטי, ולכידת פחמן.

אופרציה אנרגטית [28] היוזמות והמנגנונים החדשים שיסייעו במעבר הירוק

כדי לעמוד ביעדים שהציב, האיחוד האירופי הולך להשתמש בכמה מנגנונים חדשים שהוקמו במיוחד לייעול את המעבר האנרגטי:

EMS - European Emission System

המערכת הנ"ל פועלת בכל רחבי האיחוד וכוללת את איסלנד, ליכטנשטיין, ונורבגיה, והיא מכסה כ-45% מסך פליטות גזי החממה. המערכת פועלת בשיטת ה"מכסה והמסחר", שבה המכסה מייצג את הכמות המותרת הכוללת של פליטות מזהמים על ידי חברות בתוך המערכת. הכמות קטנה כל הזמן ככה שהזיהום ימשיך ליפול. בתוך המכסה, חברות מקבלות או קונות "קצבאות זיהום" שאיתן הן סוחרות אחת עם השנייה על פי הצורך (חברה שמזהמת מעט יכולה למכור את שארית הקצבה שלה לחברה שנדרשת לזהם יותר). בנוסף חברות יכולות לסחור בקרדיטים בינלאומיים מפרוייקטים דומים ברחבי העולם. בכל סוף שנה, על החברה להגיש את הקצבה שנותרה לה כדי לכסות על כל הפליטות, אחרת ניתנים לה קנסות כבדים [28]. כדי להימנע מקנסות, חלק מהתעשיות והחברות האירופאיות יוצרות "זליגת פחמן" ובעצם מעבירות את הייצור והפליטה לאזורים בהם החוק לא חל עליהם. כדי למנוע מצב כזה האיחוד שם דגש על תעשיות עם צרכי פליטה מוגברים שבהם תהליך הפחתת המזהמים איטי יותר והן זוכות להקלות מסוימות כדי להישאר תחרותיות ולהמנע מקנסות.

Carbon Border Adjustments

הוא מנגנון שהוקם בנוסף כדי לפתור את בעיית "זליגת הפחמן" על ידי מיסוי ותמחור פחמן על יבוא שמגיע מחוץ לאיחוד האירופי. בעזרת המנגנון הזה, מחיר המוצרים המיובאים ישקף בצורה טובה יותר את תכולת הפחמן שנפלט בתהליך הייצור או המשלוח של המוצרים הללו. האיחוד יבחן את המדיניות והמנגנון לאורך הדרך מאחר והוא עלול להשפיע בצורה ישירה על צרכנים הצורכים מוצרים מיובאים וגם על החברות והמדינות שמייצרות, מייצאות, ומייבאות אותם.

Project 'Desertec' & The Middle-East

מכירות גז ונפט מהוות 60% מהרווחים הפיסקאליים של מדינות כמו ערב הסעודית, עיראק, כוויט, וקטאר. כדי להימנע מקונפליקטים, מיתון כלכלי, והגירה נרחבת, האיחוד האירופי יצטרך לקחת חלק פעיל ביצירת מקום למדינות הנ"ל בסדר העולמי האנרגטי החדש. דרך אחת לעשות זאת היא על ידי הקמת תשתיות אנרגיה מתחדשת שיתחברו לאירופה כמו מה שמנסה לעשות פרויקט הדזרטק. הפרוייקט (שמובל על ידי חברות גרמניות) הוקם לאחר אסון צ'רנוביל ב-1986 על מנת ליצור אלטרנטיבה למקורות אנרגיה נקיים. חוקרי הפרוייקט הגיעו למסקנה מדהימה: בתוך 6 שעות בלבד, המדבריות בעולם מקבלות מספיק אנרגיה מהשמש כדי לספק את צורכי האנרגיה של כלל האנושות למשך שנה שלמה. מטרת הפרוייקט היא ליצור רשת נרחבת של טורבינות רוח ומתקנים סולאריים בצפון אפריקה והמזרח התיכון שיספקו חשמל לאירופה ולמקומות נוספים תוך 40 שנים [29]. הפרוייקט נתמך על ידי רשת בינלאומית של מדענים, מומחים, ופוליטיקאים בסקטור של אנרגיה מתחדשת. שכנותיה של אירופה חייבות למצוא את ה"מקום מתחת לשמש" שלהן (תרתני משמע) בעולם החדש וזוהי כנראה ההזדמנות הטובה ביותר לעשות זאת. מבחינה אידיאולוגית, תמיכה באזור תהיה מותנית ברפורמות בתחום השחיתות,

שקיפות, דמוקרטיה, וזכויות אדם באזורים הללו. על ידי תמיכה כזו, אירופה יכולה להקטין את נקודות החיכוך האפשריות שעלולות להיווצר בעקבות המעבר לאנרגיה ירוקה.

פיננסים וכלכלה

כדי להוביל שינוי שאפתני בסדר גודל של הגרין ניו דיל יהיה צורך בכסף, והרבה ממנו. מקריאה וניתוח של המסמך והאסטרטגיה שצוינה לפני כן אנו רואים שאירופה רוצה לשנות לגמרי את המערכת הכלכלית באיחוד תוך כדי שמירה על היתרון התעשייתי והמשרות המקומיות שלה. בין הפוליסות המוצעות בתוכנית החדשה ניתן למצוא סגירה הדרגתית של תחנות כוח מונעות פחם, פיצויים גדולים לאזורים בהם הכלכלה מסתמכת על כריית פחם (כמו בפולין, בצ'כיה ובחבל לוסאטיה שבגרמניה), השקעה בטכנולוגיה ירוקה, והעלאת מיסים על זיהום בצורה אחידה ביבשת [30]. לפני הקורונה, על פי הערכות, תקציב התכנית הכולל היה באזור € 1 טריליון אירו עד 2030. על פי Sustainable European Investment Plan האיחוד ישקיע 500 מיליארד אירו מהתקציב עד 2030, שווה ערך לרבע מכלל התקציב. 280 מיליארד אירו נוספים יגיעו כתוצאה מהשקעות של גורמים פרטיים או ממשלתיים ושאר הסכום יגיע מהבנק האירופי להשקעות ויוזמות אחרות.

תקציב חדש לאיחוד

✖ האיחוד העביר בחודש יולי האחרון את התקציב שלו עד שנת 2027 ושם מפורטים ההיבטים הפיננסיים החדשים והמימון ליבשת לאחר משבר הקורונה. להלן הנקודות החשובות [31]:

▪ הקמה של NEXT GENERATION EU PROGRAM

זהו מנגנון השיקום האירופי שנועד לטפל בנזקים שנוצרו בעקבות משבר הקורונה. מדובר על סכום לשעת חירום הכולל 750 מיליארד יורו בנוסף לתקציב הקיים שמגיע על ידי מימון של אג"חים מהשוק הפרטי. המנגנון הזה יתמוך בתקציב רב-שנתי המיועד להעברה מהירה של כספים בצורת הלוואות למקומות שזקוקים להם ביותר תוך כדי עמידה ביעדים שהוצבו בגרין ניו דיל. ביחד עם "רשת הביטחון" הכספית שהועברה במועצה באפריל, סך הסכום המדובר שיעמוד כדי לשקם את כלכלת האיחוד יגיע ל-1.29 טריליון יורו. על פי הערכות שמרניות, התוכנית התקציבית הרב-שנתית תעלה באזור ה-3.1 טריליון.

להלן הרכב ההוצאות המלא הרשמי:

SURE / ESM Pandemic Crisis Support / EIB Guarantee Fund for Workers and Businesses	EUR 540 billion
Next Generation EU	Temporary reinforcement EUR 750 billion
Multiannual Financial Framework	EUR 1100 billion

Invest EU - תוכנית הדגל של האיחוד האירופי

מטרת התוכנית היא הנעת השקעה פרטית בפרויקטים חשובים אסטרטגית לאיחוד האירופי כמו שהוזכרו בניתוח כדי לקדם את הפיתוח של טכנולוגיות קריטיות למעבר הירוק. המטרה לגייס 650 מיליארד יורו בהמשך לתוכניות הקיימות ובדגש על ארבעת המטרות [32] לשנים 2021-2027:

גורמי מימון עיקריים

European Investment Bank

בנק ההשקעות האירופי לוקח חלק חשוב בהיבט הפיננסי של התוכנית. הבנק משמש כזרוע הביצועית למתן הלוואות באיחוד האירופי [33]. הארגון הוא המוסד המולטיטלרלי הגדול ביותר בעולם ואחד מנותני המימון הגדולים ביותר בנושא האקלים. הבנק מורכב משני חלקים: בנק ההשקעות עצמו, וקרן ההשקעות האירופית שתפקידה להתמקד בעסקים קטנים\בינוניים. הבנק עצמו אוטונומי לגמרי, למרות שבעלי העניין הם מדינות האיחוד האירופי וחברי הדירקטוריון הם שרי האוצר של המדינות, ההון שלו מגיע אך ורק מהשוק הפרטי על ידי גיוס אגרות חוב. הבנקאים של האיחוד המציאו את כלי "האג"ח הירוק" שתופס תאוצה בעולם ונועד לגייס כסף במיוחד לנושאי המלחמה במשבר האקלים. באמתחת הבנק יש בערך 250 מיליארד יורו של הון נזיל להשקעה והוא החליט להגדיל את התמיכה במשבר האקלים מ-25% מהפעילות ל-50% החל מ-2021 במטרה לעזור בגיוס השקעות לגרין ניו דיל בשווי של טריליון יורו עד 2030.

בסוף השנה שעברה בעלי המניות בבנק ההשקעות של האיחוד ביקשו באופן גורף להפסיק את המימון של הוצאה והפקה של דלקים מזהמים (כולל גז טבעי) וקבעו סטנדרט חדש בתעשייה [34]. בנוסף, מוסדות האיחוד העבירו רפורמות פיננסיות חדשות הכוללות דרישה ממשקיעים לשקול את ההשפעה החברתית והסביבתית של ההשקעות שלהם והסיכון הכרוך בכך. האיחוד גם ביקש ממנהלי קרנות השקעה להוכיח את הישור שלהם עם עקרונות הסכם האקלים של פריז ולקחת צעדים נדרשים לשלב שיקולי "קיימות" בבחירת ההשקעות העתידיות, בין אם מדובר בבנקים גדולים, מפקחים פיננסיים באירופה או יועצי השקעות ללקוחות פרטיים.

השיקולים הכלכליים הם במרכז התוכנית והאג'נדה וכנראה יהוו גם מכשול ענק וגם הזדמנות. ישנו צורך לממן את כל הפרויקטים השאפתניים ועל ידי כך האזרחים והשחקנים המסחריים צריכים להתיישר ולהתחיל להשקיע עם הפנים קדימה. מיליארדים רבים הולכים להיות מנווטים לעבר חברות שמתיישרות עם קווי היסוד ולהילקח מחברות, יזמים, ומשקיעים שאינם מתיישרים. עבור יבשת שאינה נמצאת במצב כלכלי מזהיר, עם אינפלציה נמוכה, קצב צמיחה איטי, אוכלוסיות מזדקנות, והמון בעיות פנימיות, לאיחוד מצפה משימה מאתגרת במיוחד שהולכת ליצור מציאות חדשה בקרב השחקנים הפועלים על אדמת אירופה וברחבי העולם.

במגזר הפרטי במיוחד, האיחוד האירופי הולך לשים את הזרקור על חברות ותאגידים, עם לחץ אדיר לפרט ולייצר מידע רחב יותר על נושאי קיימות, כדי לאפשר למשקיעים להיות יותר מודעים ולהשקיע בצורה קלה יותר ובנוסף להשפיע על אחריות תאגידית בתוך החברות. אירופה רואה את התחום הפיננסי כקטליזטור להשיג את המטרות הירוקות שלה. לדוגמא, כדי להשיג את המטרות שהציב האיחוד יש להפחית לפחות 90% מסך פליטות המזהמים הנובעות מתחבורה. אם מחיר התחבורה ישקף את הנזק האמיתי שהוא גורם לסביבה והאיחוד אכן יסיים את הסובסידיות על דלקים מאובנים, כולל סקטורים הפטורים ממס על דלקים כמו תעופה ושיט זה יקל מאוד על עמידה ביעדים הירוקים.

על פי התקציב הרשמי שהועבר בחודש יולי נראה שהאיחוד האירופי לוקח ברצינות את עניין "האחידות והסולידריות" שקיבל תקצוב ענק של טריליון יורו עד 2027. מטרת התקצוב היא לגשר

בין הפערים של המדינות והקהילות שניזוקו בגלל המשבר ואינן מוכנות למעבר הירוק והדיגיטלי המתוכנן. הכספים יועברו למקומות באירופה בהן אחוזי האבטלה גבוהים והצמיחה הכלכלית מתחת למוצע. מתוך התקציב הכולל, 200 מיליארד ילכו לתוכנית ההורייזן והחדשנות האירופית ו-400 מיליארד למשאבים טבעיים וסביבה, חיזוק החקלאות (כולל דייגים), חיזוק קרנות הפיתוח של אזורי פריפריה ושאר קרנות ייעודיות לנושאים סביבתיים. ב-4 במרץ, 2020 האיחוד העביר את "חוק האקלים" שמקבע בחוק את המטרה של 0 פליטות מזהמים עד 2050. הפעם, ההתחייבות יהיו כלל-אירופאיות במקום יוזמות מקומיות כמו שנעשה עד כה בגרמניה ודנמרק וכך ההוצאות הכספיות העתידיות יהיו יותר שקופות ומפורטות.

סיכום ❓ סקירת נקודות חיכוך במרחב הגיאופוליטי

משבר האקלים הוא נושא מורכב מאוד, אולי הנושא המורכב ביותר שאיתו האנושות נדרשה להתמודד. הוא מורכב מכיוון שהבעיה שאנו מנסים לפתור היא גלובלית וארוכת טווח, ורובנו בעולם המערבי אדישים אליה מאחר ואנחנו לא מרגישים את ההשפעות של שינוי האקלים ברמה היומיומית. לכן, כדי להקצות משאבים כה רבים כפי שהתוכנית האירופית מציעה יש צורך בשינוי תפיסתי והנגשה ברורה של המטרות. כדי "למכור" את התוכנית לציבור האירופאי (שגם בימים כתיקונם בקושי מצליח להסכים על נושאים גנריים שעומד על סדר היום) ולבסוף גם לציבור העולמי, יש צורך בחזון ובמשנה סדורה. זה בדיוק מה שנשיאת האיחוד האירופי אורסולה פון דר לאיין מציעה. האירופאים למדו מניסיון העבר על מדיניות כלכלית ירוקה שהשאירה מאחור את האזרח הממוצע ולא הצליחה לסחוף אחריה את מרבית האנשים. לכן, העסקה הירוקה משווקת ככרטיס הכניסה של אירופה לחזרה לקדמת הבמה העולמית. האירופאים רואים את עצמם כמובילים במסע שהוא בלתי נמנע לעבר עולם ירוק יותר והם רואים את הכלכלה והתעשייה האירופית כחוד החנית בהשגת המטרות האקלימיות הללו שבסוף גם יועילו לאזרחים הממוצעים מבחינה כלכלית.

במישור הגיאופוליטי ויחסי החוץ, העסקה מספקת לנו מידע לגבי נקודות חיכוך אפשריות עם מספר שחקניות חשובות בזירה העולמית.

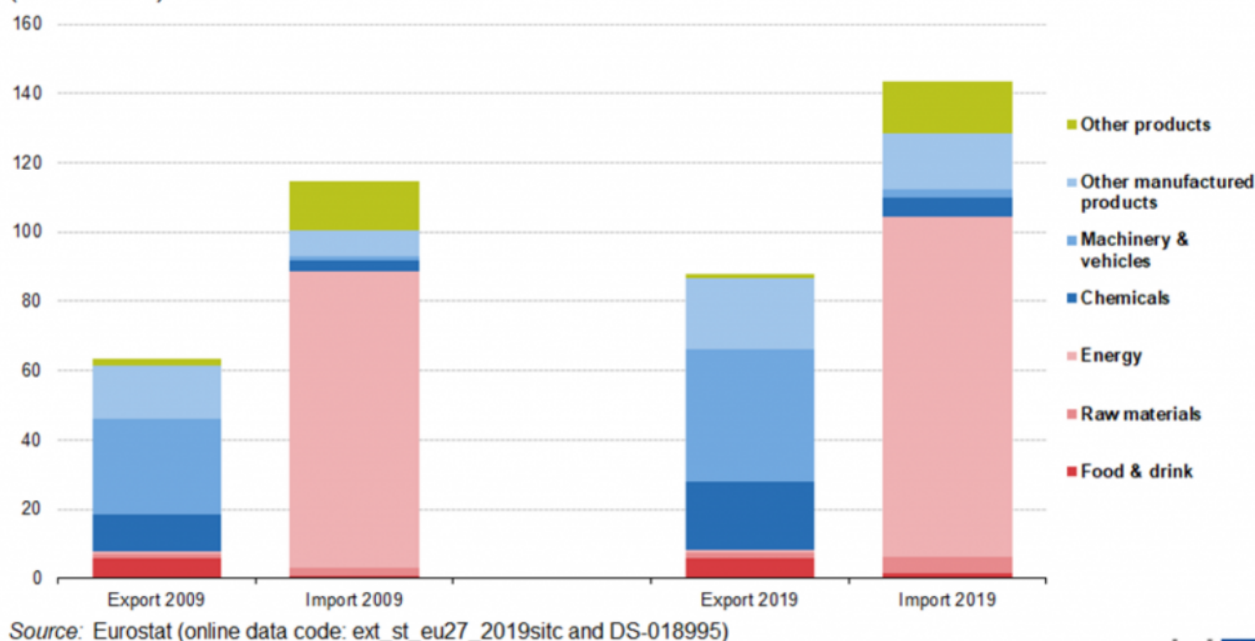
רוסיה

המשמעותית מבין השחקניות הללו היא רוסיה. כפי שצינו בניתוח, הרוסים הם השחקן הכי דומיננטי מבחינת אספקת אנרגיה בצורתיה השונות לאירופה. הרוסים מספקים 40% מהגז הטבעי והפחם ליבשת ו-30% מהנפט המיובא. מדובר בסכומים גדולים גם באופן יחסי וגם נומינלי. המפלגות הירוקות האירופאיות דוחפות לקירור היחסים בין בריסל למוסקבה בעקבות יחס השלטון לאזרחים במדינה והאגרסיביות של הקרמלין ביחסי החוץ.

EU-27 trade with Russia by product group, 2009 and 2019

(EUR billion)

eurostat

כפי שאנחנו רואים בטבלה, לאיחוד האירופי יש גירעון מסחרי עם רוסיה, כאשר הרוב הגדול של היבוא הוא אנרגיה ורוב היצוא האירופאי הוא בעיקר כימיקלים, רכבים ושאר מוצרי ייצור. השותפה המסחרית הגדולה ביותר של רוסיה באיחוד היא גרמניה, שבה המפלגות הירוקות הן החזקות ביותר ביבשת. העובדות הללו רומזות שחיכוך בין המעצמות הוא בלתי-נמנע. התחממות היחסים בין מוסקבה לבייג'ינג, טהרן, ואנקרה מבשרת על שינוי בחשיבה האסטרטגית של הרוסים. הגרין ניו דיל עלולה להוביל להסלמה בעימות בין האיחוד לרוסיה בנושאים שכבר היום עומדים במחלוקת ביניהם, כמו נושאי הגירה, המזרח התיכון, זכויות אדם, ומסחר. ההסלמה תנבע מאיבוד של מנופים אסטרטגיים על האיחוד מצד רוסיה. עם זאת, לרוסים יש מספר דרכים אפשריות להשיג מנופי לחץ חדשים על האיחוד. ראשית, יצירת קרטל גז עולמי (רשמי או לא רשמי) דמוי אופ"ק, שיכלול את רוסיה, אלג'יריה, איראן, לוב, ומדינות הים הכספי. שנית, הגדלת ההשפעה של רוסיה בנקודות עניין של האירופים – טורקיה כמסדרון אנרגטי לאיחוד, מזרח הים התיכון, ולוב. שלישית, הגדלת הנוכחות הצבאית וטווח הפעילות הצבאית של רוסיה מסביב לאירופה, כמו בסיסים צבאיים פעילים בסוריה או לוב. בנוסף למנופי הלחץ, מבחינה כלכלית נטו, אם הצריכה המערבית של דלקים מאובנים תרד זה יכריח את הרוסים לפזול מזרחה בחיפוש אחר לקוחות חדשים למאגרי הנפט והגז העמוקים שלהם, מה שעלול ליצור בריתות בעייתיות בעיני המערב.

ארצות הברית

השותפה מעבר לים תשחק תפקיד חשוב בעולם לאחר הגרין ניו דיל. למרות הרטוריקה התקיפה וסכסוכי הסחר, היחסים הנוכחיים בין ארה"ב לאיחוד האירופי הם עדיין הפוריים ביותר בעולם. ההשקעה של האיחוד בארה"ב גדולה פי 8 מההשקעה של האיחוד בהודו וסין ביחד [35].

ההשקעה האמריקאית באיחוד גדולה פי 3 מההשקעה האמריקאית בכל יבשת אסיה. כלכלות האיחוד וארה"ב מהוות חצי מהתוצר העולמי וכשליש מכל המסחר כאשר המסחר הכולל בין הכלכלות מוערך בסכום של 1.3 טריליון דולר [36]. אולם, על פי הניתוח שעשינו נראה שגם כאן הגרין ניו דיל תיצור נקודות חיכוך ביחסים. אם הסכם האקלים של פריז (שארה"ב פרשה ממנו) יהווה נקודת פתיחה דיפלומטית לדיאלוגים עתידיים כפי שהאיחוד טוען, הדבר יקשה על התקרבות מחודשת בין הכלכלות, גם תחת ממשל דמוקרטי.

האירופאים מייצאים יותר מוצרים לשוק האמריקאי, בעיקר כימיקלים, רכבים, מוצרי תעשייה, ומזון, הרבה בזכות המכסים הגבוהים והרגולציה החונקת שפוגעת במוצרים אמריקאים. כבר היום ניתן לראות את השפעות הגישה האירופאית לבעיות הללו הזו על היחסים בין המדינות. מאחר והאמריקאים יודעים שהגישה לשוק שלהם היא כנראה מנוף הלחץ הגדול ביותר בזירה הבינלאומית, הם מנצלים אותו היטב [37]. כתגובה לחלק מהמדיניות האירופית הקיימת, הממשל האמריקאי מערים קשיים ותובע את האיחוד בארגון הסחר העולמי על אי-עמידה בכללי הסחר החופשי.

בין הפעולות הירוקות שיעצימו את החיכוכים הקיימים בעתיד הן מערכת פיננסית אירופאית ירוקה יותר, שתהווה אלטרנטיבה לקיימת (כיום נשלטת על ידי ארה"ב), איסור על ייבוא מוצרי מזון מהונדסים גנטית וקוטלי חרקים מזהמים (שמותרים בארה"ב), מיסוי על מוצרים עם טביעת פחמן גבוהה, חוקים ורגולציות נוקשות על חברות הפועלות בתוך האיחוד (זכויות עובדים, תנאים סוציאליים, שרשראות אספקה ברות-קיימא) ועוד.

מבחינה אנרגטית, במידה והתלות בגז הרוסי תפחת, ארה"ב גם תהיה מעוניינת להפוך לשחקנית בתוך האיחוד. מאז 2018, אספקת הגז הטבעי הנוזלי מארה"ב לאיחוד עלתה ב-27.2%. בכיר במשרד האנרגיה האמריקאי אמר בפברואר האחרון "שכדי ששוק יהיה תחרותי הוא זקוק למספר שחקניות גדולות ולא מדינה אחת שמייצאת את מרבית האנרגיה לאיחוד". האמריקאים טוענים שהתלות האנרגטית ברוסיה פוגעת באינטרס הביטחוני של אירופה ושמחירי הגז האמריקאי תחרותיים מספיק כדי שאירופה תוכל לגוון את אספקת הגז שלה [38]. בניגוד לרוסיה, שגז טבעי מהווה 3.7% מהתוצר שלה, כל יצוא הגז הטבעי של ארה"ב ב-2019 הסתכם ב-17 מיליארד דולר, או 0.08% מהתוצר של המדינה [39]. למרות שהמספר הזה צפוי לגדול בעתיד, ארה"ב מתחילה מנקודה מאוד נמוכה של תלות בייצוא ולכן היא פחות חשופה לפגיעה קשה במידה והשימוש בגז טבעי באירופה יפחת. אם כבר, הרצון לגוון את אספקת האנרגיה באירופה יפעל לטובתה של ארה"ב. לכן, הנקודות הקריטיות יותר יהיו הסחר במוצרי צריכה ומזון, פעילות של חברות אמריקאיות באירופה, ופעילות של חברות אירופאיות בארה"ב.

בהמשך לנקודות שהועלו כאן, ראוי לציין שישנן כמה נקודות מתח שחוצות מחנות בארה"ב כגון: משרות מקומיות, גישה לשוק האירופי, סכסוכי סחר, הקומפלקס התעשייתי־צבאי (ייצוא נשק, הגנה על והסכמים עם משטרים סוררים), מעמד הדולר בעולם, ועוד. אלו בעיות גדולות

ומערכתיות שלא ישתנו או ייפתרו בין-לילה, גם תחת ממשל דמוקרטי אוהד וליברל ככל שיהיה.

סין

יחסי בייג'ינג ² בריסל הם נקודה מעניינת בעסקה הירוקה. אם אכן האיחוד הולך לשים את משבר האקלים כעדיפות ראשונה בהסכמי סחר ודיאלוגים דיפלומטיים עתידיים המבחן הגדול ביותר שלו יהיה ביחסים עם סין. נכון להיום, סין (שאיננה מדינה מפותחת לחלוטין) פולטת פי 2 יותר מזהמים מארצות הברית, כמעט 30% מסך הפליטות העולמיות [40]. סין היא היבואנית גז טבעי ונפט הגדולה בעולם והשימוש בדלקים מאובנים, כולל פחם במדינה עולה בצורה הדרגתית כל שנה [41]. סין גם מקבלת את מרבית האנרגיה שלה מפחם, שכבר הזכרנו את הבעייתיות שלו מבחינה אקלימית.

ב-22 ביוני התקיימה פגישת פסגה דיגיטלית בין האיחוד האירופי לסין. אם נעמיד במבחן את ההיפותזה בנוגע ליחסי סין\אירופה על פי ההתקשרות שיצאה מהפגישה ניתן לראות שיש בה מן האמת. נשיא המועצה האירופית ונשיאת האיחוד טענו שיחסי סין\אירופה חשובים והתלות הכלכלית היא הדדית ולכן הם נדרשים לעבוד ביחד כדי לפתור את האתגרים הגלובליים הצפויים, ובראש בראשונה משבר האקלים. עם זאת, גם נשיא המועצה וגם נשיאת האיחוד טרחו לציין שהאיחוד וסין לא חולקים את אותם ערכים, אותה מערכת פוליטית ואותה גישה למולטילטרליזם העולמי, ושהיחסים בין המעצמות צריכים להיות מבוססים על מערכת חוקים ברורה, מוסכמת, והדדית יותר [42]. לאורך הפגישה, האיחוד האירופי הוסיף לחץ על סין לנקוט בפעולות יותר נחושות כדי לעמוד בהסכם האקלים של פריז, לטפל במצב זכויות האדם במדינה (כולל בהונג-קונג), לשתף פעולה בנושא ההתמודדות עם משבר הקורונה, ולעמוד בהסכמים בינלאומיים בנוגע למסחר.

כאן חשוב להצביע על דיסוננס לכאורה בין גרמניה ובין האיחוד. בעבר, אנגלה מרקל דאגה לבקר בסין בתדירות גבוהה וקראה לעסקים גרמנים להגביר את הפעילות העסקית שלהם במדינה. הגרמנים מייצאים באיזור ה-100 מיליארד דולר של סחורות ושירותים לסין בשנה (3% מהתוצר של המדינה) [43]. בהנחה והאיחוד יעצב את מדיניות החוץ שלו בהתאם למדיניות האקלים שלו, הרי שהיחסים עם סין יתקררו ככל שזו תמשיך במגמה של פיתוח כלכלי מזהם ולא יעיל. במצב כזה, גרמניה או תאלץ ליישר קו עם המנהיגות האירופית, או לנסות ולהפעיל לחץ עליה למתן את הגישה עם בייג'ינג כדי לא לפגוע באינטרס התעשייתי הגרמני.

המנהיגות האירופית בנושא העסקה הירוקה תיבחן בפעולות שלה עם סין יותר מהכל. הלחץ האמריקאי, משבר הקורונה, משבר האקלים, והמפה הפוליטית באירופה אינם יאפשרו לאיחוד, ובמיוחד לגרמניה לשבת על הגדר יותר. אפילו יותר מארה"ב, סין אינה מסוגלת לעמוד בסטנדרטים הסביבתיים, החברתיים, והעסקיים שמודגשים תחת העסקה הירוקה ולכן אנו צופים מתיחות, צמצום כניסה של חברות סיניות לשוק האירופי ותחרות אסטרטגית על טכנולוגיה ירוקה.

למרות המהמורות הצפויות ישנן כמה שחקניות בזירה העולמית שעשויות דווקא להרוויח מהשינוי אם יפעלו נכון, אחת מהן זו ישראל. ב [44] 2011 ישראל אירחה את ועידת האקלים בשילוב עם נציגי פרויקט ה-Desertec. בוועידה דובר על החשיבות של האיזור ביצירת אנרגיה סולארית מתחדשת. על פי קתרין ריכטר, יושבת הראש של הפרויקט, 90% מהאנשים בעולם גרים בקרבת 3000 ק"מ משטח מדברי [44], מספיק קרוב כדי להעביר את האנרגיה הסולרית בצורה יעילה. אם מדינות האזור יוכלו לייצר נורמליזציה פוליטית (כמו ההסכם בין איחוד האמירויות לישראל שפורסם באמצע אוגוסט), יהיה ניתן להקים רשת סולארית בינלאומית שתשמש את צורכי האנרגיה של אירופה, צפון אפריקה והמזרח התיכון. באותו נושא, שר האנרגיה יובל שטייניץ הודיע השנה על תוכנית השקעה של 22 מיליארד דולר בסקטור האנרגיה המתחדשת בעקבות המטרה החדשה ש-30% מכלל צרכי האנרגיה של המדינה ב [45] 2030 יגיעו מאנרגיה מתחדשת [45].

בעניין מאגרי הגז הטבעי של ישראל, יתכן ושיתוף פעולה עם אירופה יהיה מועיל לשני הצדדים. ישנה תמימות דעים שהגז הישראלי יהווה תחליף לצורכי הגז של מזרח אירופה, מה שיעזור לשחרר במעט את האיחוד מהאחיזה של מוסקבה ויפחית את התלות בגז הרוסי. ישראל רוצה וצריכה לייצא את עודפי הגז שלה, ובניית צינור גז שיתחבר לקפריסין ויוון איטליה יכול להביא תועלת כלכלית ודיפלומטית גדולה למדינה.

ישנן חברות ישראליות פורצות דרך באנרגיה מתחדשת. מנכ"ל חברת ברייט סורס הישראלית (שקיבלה השקעה של 800 מיליון דולר) טוען שאין בעיה של מחסור באנרגיה בעולם, יש בעיה של איסוף, שימור והעברה של האנרגיה [46] (במילים אחרות [46] בעיה טכנולוגית). שמה של ישראל בתחום החדשנות הטכנולוגית הולך לפני. ברייט סורס, וגם חברת סולאראדג' (SEDG\$) (חברת אנרגיה סולארית שמוערכת ב [46] 10 מיליארד דולר), הן חלק מרשימה של חברות ישראליות מובילות בתחום האנרגיה הסולארית שיכולות להרוויח משיתוף פעולה תעשייתי עם אירופה. רשות החדשנות הישראלית כבר פירסמה מספר פיילוטס שמציעים לחברות ישראליות להתמודד במכרזים על מימון אירופאי בנושא טכנולוגיות הקשורות לאנרגיה מתחדשת.

תאגידים וחברות

ההשפעה של הגרין ניו דיל על חברות בתוך האיחוד ומחוצה לו יכולה להיות חיובית או שלילית, בהתאם לפעולות שנעשו על ידי החברות הללו בשנים האחרונות ואלה שיעשו בשנים הבאות. להלן הנקודות הקריטיות מהעסקה שידרשו לתשומת לב רבה יותר ממנהלים בשוק הפרטי בשנים הבאות:

- רגולציה [47] מערכת החוקים והתקנות החדשים באיחוד הולכת לעבור שינוי מהותי. חוק האקלים שעבר מקבע בחוק את הפחתת זיהום האוויר ביבשת ל [47] 0 עד 2050. כדי

להגיע למטרה זו האיחוד האירופי יגביר את הרגולציה על חברות ותעשיות מזהמות. חוקים כגון "חוק המיחזור" שקובע שכל האריזות שמיוצרות ונמכרות באיחוד צריכות להיות ניתנות למיחזור או לשימוש חוזר עד 2030, "קצבאות הזיהום" שיתנו לחברות את האישור לזהם עד כמות מסוימת ולקבל עונשים וקנסות על אי-עמידה בקצבה, מנגנון תמחור פחמן על מוצרים שישקף את ההשפעה הסביבתית הגבוהה של מוצרים על ידי מיסוי גבוה יותר ועוד.

- אנרגיה ☒ הגברת השימוש באנרגיה מתחדשת כאחוז מכלל השימוש האנרגטי היא המטרה העיקרית של האיחוד. חברות אנרגיה, חברות שמספקות תשתיות אנרגיה, עובדי קבלן, מכרות פחם, ושאר תעשיות מזהמות יתקשו מאוד למצוא מימון הולם לפרויקטים בשנים הקרובות אם הן לא יתחילו תהליך של מעבר **למודל עסקי המבוסס על אנרגיה מתחדשת ופחות מזהמת**. האיחוד האירופי ובנק ההשקעות האירופי עובדים על תמרוץ חיובי וניתוב משקיעים לחברות אנרגיה מתחדשת על חשבון תעשיות מזהמות וחברות שאינן עומדות בסטנדרטים של התייעלות ירוקה, זכויות אדם וסקיפות ארגונית.
- מזון ותחבורה ☒ חברות הפועלות באירופה וחברות אירופאיות הפועלות בעולם יצטרכו לעמוד בסטנדרטים גבוהים יותר במספר סקטורים קריטיים, בניהם סקטור המזון והתחבורה. העסקה הולכת ליצור אכיפה מוגברת על מוצרי מזון שעברו הנדסה גנטית או שבתהליך הגידול שלהם נעשה שימוש בקוטלי חרקים שאינם מאושרים באיחוד. אלו הן חדשות רעות בין היתר למגדלי פולי סויה, בקר, ומחלבות בארה"ב שרוצים לייצא מזון ליבשת. השינוי הזה עלול להוביל לסנקציות נגדיות על יצואנים אירופאים שרוצים גישה לשוק האמריקאי בעסקאות סחר עתידיות. בתחום התחבורה, אירופה ידועה ביצרניות הרכבים הגדולות שלה המהוות מנוע צמיחה חשוב אך גם נקודת חיכוך ביבשת. יצרניות הרכב יצטרכו להדביק את הפער ולסטות ממסלול מנועי הבעירה הפנימית הקלאסיים לטובת מנועים חשמליים. כדי לעשות זאת, תידרש כמות גדולה מאוד של משאבי טבע, מתכות, ומינרלים שרובם המכריע היום מגיע מחוץ לאיחוד. כמו שאמרנו, העסקה הירוקה יכולה להוות מכשול וגם הזדמנות. חברות שיראו נכונות לעבור את השינוי הנדרש יקבלו תמריצים ומענקים לטובת מחקר ופיתוח של טכנולוגיות חדשות שיעזרו להן להיות יותר תחרותיות ובנוסף האיחוד גם יספק תמיכה לחברות שיצליחו לספק את המשאבים הנדרשים בצורה בר-קיימא לתעשיות הללו.
- פיננסיים ☒ כמו שדובר רבות במהלך הניתוח, הסקטור הפיננסי יהווה נקודה מכרעת בהצלחה או בכישלון של העסקה הירוקה. אנו רואים את השינוי הירוק תופס תאוצה במוסדות פיננסיים ובנקים ברחבי היבשת בעקבות רגולציה והתערבות ממשלתית גדולה יותר. בנקים וקרנות השקעה באירופה יצטרכו להראות שההלוואות וההשקעות שלהם עומדות בקנה מידה עם הסכם האקלים של פריז והעסקה הירוקה. בעקבות הרגולציה ומערכת התמריצים האירופית, מוסדות פיננסיים רבים שמחפשים תשואה ירצו לשווק ולקנות בעצמם איגרות חוב ומוצרים פיננסיים ירוקים ולספק מימון לחברות ותעשיות ירוקות יותר בתחומי האנרגיה המתחדשת ופיתוח בר-קיימא. הסקטורים שיוכלו

להרוויח מהשינויים הללו הם סקטור הבנייה, הרכבות, האנרגיה, המזון, והתעשייה הכבדה שהם חלק בלתי נפרד מן השינוי הנדרש בכלכלה האירופאית והשגת המטרות הסביבתיות.

משקיעים פרטיים

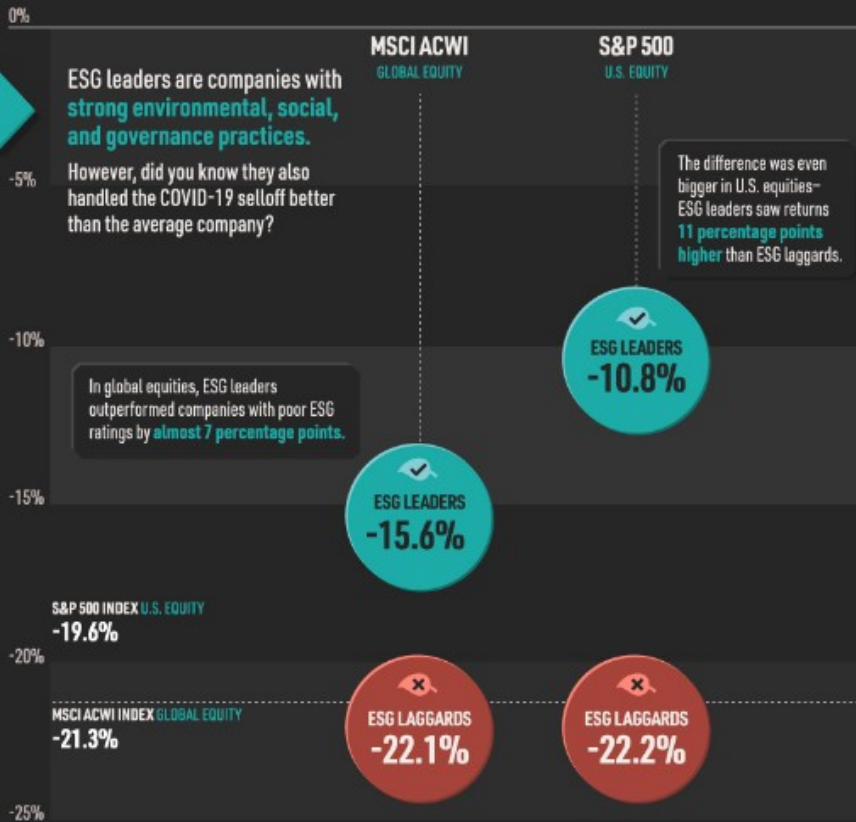
כפי שצינו, בנק ההשקעות האירופי הולך להפוך ל"בנק אקלים" דה-פקטו בשנים הקרובות. התוכנית הירוקה אינה "תיצור כסף" יש מאין, אלא תתעל אותו. מימון התוכנית והיוזמות הפרטיות יבוא על חשבון הוצאה אחרת, וגם בעזרת התייעלות אנרגטית גדולה יותר. מתן הלוואות, סובסידיות, ומענקים לתעשיות מזהמות, במיוחד תעשיות אנרגיה של הוצאת דלקים מזהמים הולכת להיחתך משמעותיות. חברות אנרגיה ללא "תוכניות מעבר" כבר נפגעו קשה. מדד חברות האנרגיה העולמי של מורגן סטנלי שעוקב אחרי חברות מובילות בסקטור האנרגיה העולמי שמבוסס ברובו על אנרגיה לא מתחדשת כבר ראה ירידה של 12.5% בין 2017-2020, עוד לפני ירידת מחירי הנפט בעקבות משבר הקורונה[47].

באותה נשימה, מורנינגסטאר דיווחה בחודש אוגוסט שבין החודשים אפריל 2020 יוני 2021 כ 71 מיליארד דולר זרמו לקרנות ירוקות מסוג Environmental, Social, Governance (ESG). קרנות הנ"ל ממוקדות בהשקעות ירוקות ובחברות שעומדת בקריטריונים נוקשים של פעילות חברתית, סביבתית וארגונית והסכום הכולל שמנוהל בהן הגיע לאחרונה לרף הטריליון דולר[48]. ישנו ביקוש רב לאג"חים ירוקים ולחברות אנרגיה מתחדשת, ובכללי, חברות מכל התחומים שנסחרות במדדים המובילים ומראות התאמה גבוהה יותר לקריטריון ESG ירדו הרבה פחות במיתון של שוק המניות מחודש מרץ לעומת חברות וקרנות בעלות ציון ESG נמוך יותר[49].

הגרפים הבאים של רפיניטיב ו- Visual Capitalist מראים כיצד חברות עם דירוג גבוה יותר היו בעלי ביצועים טובים יותר בזמן משבר הקורונה:

ESG OUTPERFORMANCE DURING THE COVID-19 SELLOFF

Q1 2020 RETURNS BY ESG RATING (MARKET-CAP WEIGHTED AVERAGE)

WHAT MAKES A COMPANY AN ESG LEADER?

Sustainability leaders outrank their peers on key risks facing their specific industry.

SOME EXAMPLES ARE:

Biodiversity & land use

Toxic emissions & waste

Opportunities in nutrition and health

Privacy & data security

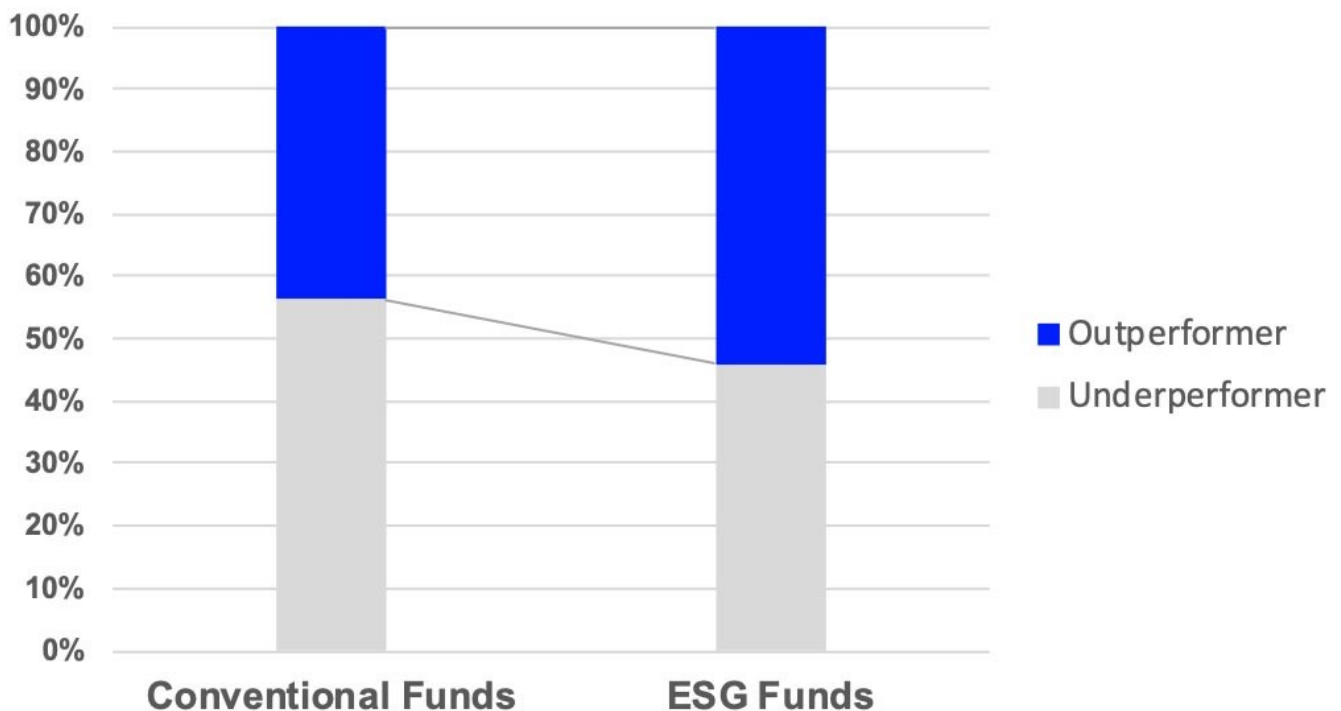
Board diversity

Business ethics

SOURCE: BLOOMBERG, MSCI, S&P, AND ALLIANCEBERNSTEIN (APR 2020)

Percentage of Equity Funds Outperforming or Underperforming

עד שלא יוכרז קריטריון מרכזי מוסכם להגדרה של חברות וקרנות ESG נוכל למצוא המון נתונים ומחקרים סותרים בנוגע ליכולת של חברות מובילות בתחום לייצר "אלפא" אמיתית בהשוואה לחברות שאינן שמות דגש על נושאים סביבתיים וחברתיים. למרות זאת, למעוניינים, ישנם כמה כלים ומקורות שניתן להשתמש בהם לצורך הבנה והשקעה נבונה יותר. השימושיים ביותר הם חברות שעוקבות אחרי ביצועים בתחומי ESG, אשר מדרגות קרנות השקעה וחברות על סמך מתודולוגיה מוסכמת. אחת מהחברות הללו היא (Morgan Stanley Capital International) MSCI), חברה פיננסית מהחשובות בעולם שמספקת אינדקסים גלובליים. החברה נחשבת לסטנדרט העולמי בתחום ההשקעות ומרבית הקרנות והבנקים משווים את הביצועים שלהם כנגד המדדים של מורגן סטנלי. באמצעות דירוג ה-ESG של חברות [50], משקיעים פרטיים יכולים לראות האם הקרן שבה הם מושקעים אכן עומדת בקריטריונים הסביבתיים, חברתיים, וארגוניים המקובלים ועל ידי כך להיכנס או לצאת מהשקעות מסוימות שיש להם בתיק.

אירופה כמנהיגה?

הקוראים חדי-העין בוודאי ישימו לב שהמעצמה ששחררה את אירופה במלחמת העולם ה-2 ובעלת הברית הקרובה ביותר שלה ארה"ב אינה מוזכרת פעם אחת בתיאור הרשמי של העסקה. מה שכן, ניתן לראות שהאיחוד מנסה להראות שהוא מוכן ומסוגל להיות נושא הדגל של המוליטילטרליזם העולמי במקומה.

מאז מלחמת העולם ה-2 האירופים הראו נכונות להיות מובלים ולתת לארה"ב את תפקיד ההנהגה של המערב בזירה העולמית (האימפריזם). חלק יגידו שזה נובע מפוסט-טראומה, חלק יגידו שאירופה נהפכה תלויה מדי בבעלת בריתה מעבר לאוקיינוס האטלנטי. ככה או ככה, חוסר הרצון להוביל היה ניכר לעין. אולי עכשיו, בשנת 2020, אחרי משבר כלכלי ובריאותי חמור ואי-יציבות פוליטית בצמרת העולמית, אירופה רוצה למצוא חזרה את המקום שלה מתחת לשמש. גם אם כל מרכיבי התוכנית לא יבוצעו בדיוק וחלק מהפעולות לא יקרו כמתוכנן, השינויים שנראה באירופה וברחבי העולם יהיו משמעותיים.

האירופים מתכננים להשקיע לטווח הארוך ואולי בפעם הראשונה אנחנו רואים התגייסות רחבה למאמץ, לא רק מטעם גרמניה וצרפת אלא מכלל מדינות האיחוד. אסור לנו לטעות, הדרך לפסגה לא תהיה חלקה והיא תכלול מהמורות רבות כפי שהזכרנו. העברת כספים מתעשיות מזהמות לתעשיות ירוקות, הפסקת מכירה ויצוא של נשק למדינות סוררות, מס-פחמן, ורגולציות על כמעט כל היבט בחייו של האירופאי הממוצע לא יעברו חלק בגרון, גם ביבשת וגם בעולם.

גולדמן סאקס מעריכים שהעלות הכוללת של הגרין ניו דיל תעלה הרבה יותר מכפי שפורסם, באזור ה-7 טריליון יורו עד 2050. הערכה שלא הוכחה על ידי בכירים באיחוד [51]. הסכום הגדול הזה מעיד על מחויבות עמוקה של האיחוד לשינוי כלכלי וחברתי כולל, ועל הרצינות שלהם לקדם את המטרה הירוקה בזירה הבינלאומית למרות הקשיים.

הגל הירוק הנוכחי באיחוד כאן כדי להישאר והוא מביא עמו לא רק שינוי אקלימי, אלא גם שינוי בצורה בה אירופה עושה עסקים, חושבת על האינטגרציה שלה ועל מקומה ותפקידה בזירה הבינלאומית. אפשר והגרין ניו-דיל הוא נקודת הפתיחה למעמד משמעותי יותר של האיחוד בזירה הבינלאומית.

למען הגילוי הנאות הניתוח כאן אינו מהווה ייעוץ משפטי או מיסוי וכך אין לראות בו המלצה, הצעה או ייעוץ לרכישה ו/או מכירה ו/או החזקה של ניירות הערך ו/או נכסים פיננסיים ו/או מוצרים פנסיוניים מכל סוג, לרבות אלו שהוזכרו כאן או הצעה או התחייבות כלשהי ואינו מהווה תחליף לייעוץ אישי המתחשב בנתונים ובצרכים המיוחדים של כל אדם. הניתוח משקף את הדעות המובעות בו נכון למועד כתיבתו וכפוף לשינויים בכל עת ללא הודעה מוקדמת. כל העושה שימוש במידע הנ"ל עושה זאת על דעתו ועל אחריותו הבלעדית, והכותב או "המשחק הגדול" אינם נותנים ערובה כלשהי לגבי שלמות ודיוק המידע ולא יישאו בכל אחריות לכל נזק ו/או הפסד שייגרם משימוש במידע המפורט לעיל.

מקורות

Smith, E. (2020). The green investing 'mega trend' is here to stay. [online] [1] CNBC. Available at: [https://www.cnbc.com/2020/02/14/esg-investing-numbers-suggest-green-investing\[-mega-trend-is-here.html](https://www.cnbc.com/2020/02/14/esg-investing-numbers-suggest-green-investing[-mega-trend-is-here.html) [Accessed 1 Mar. 2020]

[2] https://ec.europa.eu/environment/international_issues/green_diplomacy_en.htm

[3] https://eeas.europa.eu/topics/environment-and-climate-change/413/environment-and-climate-change_en

[4] <https://www.theguardian.com/politics/2019/jun/02/european-parliament-election-green-parties-success>

[5] <https://www.statista.com/statistics/956209/green-party-members-change-year-on-year-germany>

[/https://europarl.europa.eu/election-results-2019/en/tools/majority-calculator](https://europarl.europa.eu/election-results-2019/en/tools/majority-calculator) [6]

[/https://www.greeneuropeanjournal.eu/the-human-cost-of-european-arms-sales](https://www.greeneuropeanjournal.eu/the-human-cost-of-european-arms-sales) [7]

[8]

<https://www.jhunewsletter.com/article/2019/10/columbia-professor-discusses-the-geopolitics-of-the-green-new-deal>

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_19_6714 [9]

A Clean Planet for all - A European strategic long-term vision for a [10]
prosperous, modern, competitive and climate neutral economy COM (2018) 773

[11]

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_en.pdf

https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_en.pdf [12]

[13]

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/european-green-deal-communication_en.pdf

<https://www.csis.org/analysis/why-europes-green-deal-still-matters> [14]

[15]

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52018DC0773&from=EN>

<https://www.thomsonreuters.com/en/products-services/energy/top-100.html> [16]

[17]

<https://ec.europa.eu/eurostat/cache/infographs/energy/bloc-2c.html#:~:text=In%20the%20EU%20in%202018,were%20met%20by%20net%20imports.&text=The%20dependency%20rate%20on%20energy,when%20it%20was%20just%2056%20%.25>

[18]

https://minfin.gov.ru/ru/statistics/fedbud/execute/?id_65=80041-yezhegodnaya_inf.ormatsiya_ob_ispolnenii_federalnogo_byudzheta_dannye_s_1_yanvarya_2006_g

<https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2211467X2030064X> [19]

[20]

<https://www.forbes.com/sites/chuckjones/2020/03/07/the-coal-industry-has-lost-almost-one-thousand-jobs-since-trump-became-president/#7a71cf2e2e29>

<https://www.eia.gov/tools/faqs/faq.php?id=66&t=2> [21]

[22]

<https://h2020-crocodile.eu/project-2/#:~:text=Currently%2C%20the%20EU%20imports%20about,super%2Dalloys%20and%20hard%20metals.>

<https://tradingeconomics.com/commodity/cobalt>

<https://www.themarket.com/blogs/nitzan-fouks/BLOG-1.6746941> [23]

<http://www.eurare.eu/RareEarthElements.html#:~:text=The%20EU%20is%20currently%20100,minerals%20and%20are%20mined%20collectively>

[25]

<https://www.euractiv.com/section/batteries/news/europe-takes-on-chinas-global-dominance-of-rare-earth-metals>

[26]

<https://investingnews.com/daily/resource-investing/battery-metals-investing/graphite-investing/top-graphite-producing-countries-china-india-brazil-canada>

[27]

[/https://www.ednh.news/eu-wants-battery-autonomy-but-first-it-needs-graphite](https://www.ednh.news/eu-wants-battery-autonomy-but-first-it-needs-graphite)

https://ec.europa.eu/clima/policies/ets_en [28]

[29]

<https://constructionreviewonline.com/2020/04/algeria-to-join-the-german-desertec-project-to-diversify-its-energy-resources>

<https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001314838> [30]

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/about_the_european_commission/eu_budget/1_en_act_part1_v9.pdf [31]

[32]

https://ec.europa.eu/commission/priorities/jobs-growth-and-investment/investment-plan-europe-juncker-plan/whats-next-investeu-programme-2021-2027_en

[/https://www.eib.org/en](https://www.eib.org/en) [33]

[34]

<https://www.reuters.com/article/us-climate-europe-eib/european-investment-bank-to-cease-funding-fossil-fuel-projects-by-end-2021-idUSKBN1XO2OS>

[35]

[/https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/united-states](https://ec.europa.eu/trade/policy/countries-and-regions/countries/united-states)

[36]

<https://ustr.gov/countries-regions/europe-middle-east/europe/european-union#:~:text=The%20United%20States%20had%20a,was%20%24169%20billion%20in%20.02018>

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_19_2313 [37]

[38]

<https://www.cnbc.com/2020/02/12/us-should-be-gas-supplier-in-europe-as-well-as-russia.html>

https://www.eia.gov/dnav/ng/ng_move_expc_s1_a.htm [39]

<https://www.ucsusa.org/resources/each-countrys-share-co2-emissions> [40]

[41]

<https://www.bp.com/content/dam/bp/business-sites/en/global/corporate/pdfs/energy-economics/statistical-review/bp-stats-review-2019-china-insights.pdf>

[42]

<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2020/06/22/eu-china-su/mmit-defending-eu-interests-and-values-in-a-complex-and-vital-partnership>

[43]

<https://economictimes.indiatimes.com/news/international/world-news/view-no-more-e-naivety-as-the-european-union-turns-tough-on-china-on-important-issues/articleshow/77297903.cms>

[44]

<http://helioscsp.com/desertec-theres-an-urgency-to-find-big-solutions-to-reduce-carbon-dioxide-emissions>

[45]

<https://www.timesofisrael.com/israel-ups-2030-renewable-energy-target-from-17-to-30-at-cost-of-22-billion>

[/https://www.energystartups.org/startup/brightsourceenergy](https://www.energystartups.org/startup/brightsourceenergy) [46]

[47]

<https://www.msci.com/documents/10199/de6dfd90-3fcd-42f0-aaf9-4b3565462b5a>

[48]

<https://www.fidelity.co.uk/markets-insights/investing-ideas/investing-ideas/investors-see-sense-esg-during-pandemic>

[/https://ignition.financial/esg-leaders-outperformance-covid-19](https://ignition.financial/esg-leaders-outperformance-covid-19) [49]

[50]

<https://www.msci.com/esg-fund-ratings#:~:text=MSCI%20ESG%20Fund%20Ratings%20are%20designed%20to%20measure%20the%20Environmental,AAA%20to%20CCC%20ratings%20scale>

<https://www.youtube.com/watch?v=T14mH8qMd5s&t=451s> [51]